

הרב יהודה הלוי עמיחי

העברת דשא בשביעית

ראשי פרקים:

הצגת הבעיה

א. עבודות בשביעית

ב. קדושת שביעית בדשא

ג. מכירת הדשא ושתילתו באילת

סיכום

הצגת הבעיה

האם אפשר למכור בשנת השמיטה מרבדי דשא מגוש קטיף (או חבל הבשור) לבתי מלון באילת?

יש בשאלה זו מספר מרכיבים:

א. העבודות בשביעית בבית הגידול בגוש קטיף.

ב. סחורה בשביעית בדשא.

ג. העברת הדשא ושתילתו באילת בשביעית.

א. עבודות בשביעית

העבודות בשמיטה, השתילה, הקליטה וההשרשה ייעשו בערב שביעית, מרבדי הדשא ברובם יהיו מוכנים בערב שביעית ואין צורך בשביעית לעשות מלאכות מיוחדות מלבד מלאכות שמשמרות את הדשא במתכונתו. על כן נראה שפעולות אלו אפשר להתיר גם ללא מכירה. השאלה שמתעוררת היא הוצאת הדשא מהקרקע.

בשעת הוצאת הדשא ייווצר מקום המוכשר לזריעה, ויתכן שקצירה זו כלולה בדברי הרמב"ם (פ"ד ה"א) "שקצר לעבודת הארץ" וזו עבודה שעיקרה מדאורייתא, וחמורה עקירת דשא זה מדין העברת אבני גדר (פ"ב ה"ז–ה"י), שהרי כאן פעולה זו מכשירה מקום זריעה מחדש, ובודאי שלא גרוע דין עקירת מרבדי דשא מהדין שהביא הרמב"ם (הל' שמיט"י פ"ב ה"ו) "לא יפתח אדם מחצב כתחילה לתוך שדהו בשביעית שמא יאמרו לתקן שדהו נתכוון שיסיר ממנה הסלע". לכן לעניין הוצאת הדשא לא נראה לי שיש אפשרות להקל אא"כ נמכרה הקרקע עפ"י היתר המכירה. אולם לא נראה שיש להצריך שמלאכה זו תיעשה על ידי גוי, אלא מלאכה זו יכולה להיעשות גם על ידי יהודי, כיון שאין זו מלאכה שאסורה מדין תורה, ומכיוון

שהדשא הוא כעצי הסרק הרי שאיסור המלאכות שבו הוא מדרבנן. לכן אין מקום להחמיר כאן לעבוד עם עכו"ם.

ב. קדושת שביעית בדשא

עלינו לברר האם יש בדשא קדושת שביעית. לכאורה קדושת שביעית חלה על כל דבר מאכל אדם או בהמה, וא"כ דשא שראוי למאכל בהמה יש בו קדושת שביעית. ודינו לא גרוע מדין התבן והקש שיש בהם קדושת שביעית (רמב"ם הל' שמטו"י פ"ה הי"ט) וכלשון הרמב"ם "אין שורפין תבן וקש של שביעית מפני שהוא ראוי למאכל בהמה", משמע שאין צורך אלא שיהא ראוי למאכל בהמה. אולם מאידך כתב מהרי"ט (ח"ג סי' פג) שאם ייחד פרי מאכל מתחילת ברייתו לצורך הנאה שאינה של אכילה — אין על הפרי איסור הפסד, ולכן תותרים העומדים לאכילת בהמה אפשר לתת אותם לבהמה למרות שהתותרים ראויים כעת למאכל אדם. ואמנם בפאת השלחן (סי' כה סעי' ז) כתב שאין לפסוק כן להלכה, אולם עיין (שם) בבית רידב"ז שהכריע כדעת מהרי"ט, וע"ע במנחת שלמה (סי' נא אות יב) שהוכיח כדברי מהרי"ט, וא"כ לכאורה גם בנידון דידן שהדשא אינו עומד למאכל בהמה אלא לנוי נראה שאין בו קדושת שביעית. ועי' עוד במשפט כהן (סי' פד) שאנו הולכים לפי רוב הנוטעים, וכאן בוודאי אין נוטעים עבור מאכל בהמה אלא עבור נוי בלבד. ויש להביא ראיה מדברי התוס' (נדה נא ע"א ד"ה אלא) שירק הגדל בחצר נועד למטרה אחרת מירק הגדל במקום אחר, ובזה תלוי חיובו במעשרות ושביעית, א"כ דבר שאינו גדל כלל למאכל בהמה אין בו קדושת שביעית, וע"ע משנת בנימין (זילבר סי' לו) שהקל בקדושת שביעית בדשא, ויש עוד להוסיף שמא משום שהישוב נמצא בגבולות עולי מצרים ויש דעות (ר"ש) שאין נוהגת קדושת שביעית בגבולות עולי מצרים, לכן בנידון דידן בוודאי יש מקום להקל שאין קדושת שביעית בדשא.

ג. מכירת הדשא ושתילתו באילת

לפי דברינו (אות ב) שאין קדושת שביעית בדשא, אין איסור גם במכירתו. ואמנם היה מקום לדון שמא אילת אינה בכלל גבולות עולי מצרים — ואסור להוציא מא"י לחו"ל, אולם בנידון דידן שאין קדושת שביעית בדשא ואין בו איסור סחורה, ממילא אין איסור הוצאת פירות שביעית מא"י לחו"ל, אפילו אם נאמר שאין אילת בגבולות עו"מ.

מעמדה של אילת כמחויץ לגבולות עולי מצרים הוא מספק, וקשה להכריע בשאלה זו, לכן אם נחוש לשיטה שאילת בגבולות עו"מ — בוודאי אין איסור הוצאה לחו"ל. מאידך יש לדאוג שהמלון באילת ימכור את הקרקע, ורק לאחר מכן יוכל לשתול את הדשא. אע"פ שאין כאן איסור של "לפני עיור" שהרי בית המלון יכול לומר שהוא סובר כשיטות שאילת היא חו"ל, ואין עליו איסורי

עבודה, נראה לי שעדיף שימכור את הקרקע ואפשר יהיה לשתול שם אפילו ע"י יהודי, ובייחוד כאשר השתילה היא בגוש ולא נטיעה ממש.

סיכום

1. יש למכור את הקרקע שבגבולות עולי מצרים על מנת להתיר הוצאת מרבדי הדשא.
2. לאחר המכירה אפשר לבצע את כל המלאכות.
3. אין איסור סחורה בשביעית בדשא.
4. יש לדאוג שהמלון באילת ימכור את הקרקע מספק.